

Instruks til kommune og fylkesmann om utøvelse av delegert myndighet etter plantevernmidelforskriften

Hjemmel: Fastsatt av Mattilsynet 28. mai 2015 med hjemmel i lov 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) § 23 første ledd, andre punktum, jf. delegeringsvedtak 16. januar 2004 nr. 93, jf. plantevernmidelforskriften § 9 første ledd, § 18 første ledd, § 19 andre ledd og § 22 andre ledd og delegeringsvedtak av 28. mai 2015 om delegering av myndighet til kommunen og fylkesmannen etter plantevernmidelforskriften

Kapittel I. Generelle bestemmelser

§ 1 Formål

Formålet med denne instruks er å fastsette bestemmelser som sikrer at delegert myndighet etter plantevernmidelforskriften utøves på en ensartet måte, og i henhold til Norges forpliktelser etter EØS-avtalen, jf. forordning (EF) nr. 1107/2009 og direktiv 2009/128/EF, og annet relevant regelverk.

§ 2 Virkeområde

Instruksen gjelder kommunens og fylkesmannens utøvelse av delegert myndighet etter plantevernmidelforskriften.

Instruksen gjelder myndighet til å fatte vedtak etter § 9 om autorisasjonsbevis, § 18 om spredning av plantevernmidler fra luftfartøy, § 19 om spredning av plantevernmidler i kantsoner og på åkerholmer som ledd i skjøtselen av kulturlandskapet og etter § 22 om spredning av plantevernmidler på sprøytefelt i utmark som er 15 dekar eller større. I tillegg sier instruksene noe om hva kommunen skal gjøre dersom det kommer inn meldinger om spredning av plantevernmidler i strid med § 22, tredje ledd.

§ 3 Naturmangfoldloven

Når det er relevant, skal prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 tas hensyn til ved vurderinger som gjøres etter denne instruks, jf. naturmangfoldlovens § 7. Det skal da fremgå av vedtaket at en slik vurdering er foretatt.

§ 4 Forvaltningsloven

Forvaltningslovens regler om enkeltvedtak gjelder for vedtakene som fattes etter denne instruks, herunder bestemmelser om begrunnelse, opplysning om klageadgang, klagefrist osv. Kommunen skal i vedtakets informasjon om klageadgang opplyse om at en erklæring om klage skal sendes til kommunen, og at Mattilsynet er klageinstans.

Kapittel II. Vedtak om autorisasjonsbevis

§ 5 Autorisasjonskurs

Fylkesmannen har ansvaret for:

- a) å sørge for at det holdes autorisasjonskurs for plantevernmidler, teoretisk og praktisk del, for de som skal ha autorisasjon for første gang
- b) å sørge for at det holdes kurs for fornyelse av autorisasjonsbevis, teoretisk del, som arrangeres som et alternativ til Mattilsynets nettbaserte autorisasjonskurs
- c) å sørge for at autorisasjonskursene avsluttes med tilbud om eksamen

Autorisasjonskursene skal som minimum gi opplæring i emnene som følger av vedlegget til denne instruksen.

Fylkesmannen eller kommunen retter eksamen. Dersom eksamen ikke er bestått, fattes det skriftlig vedtak om dette. Alle som har fullført autorisasjonskurset og bestått eksamen skal få et kursbevis som bekrefter at de har gjennomført kurset.

Fylkesmannen eller kommunen skal sørge for at alle som består eksamen på kurs i deres regi, blir registrert med bestått eksamen i Mattilsynets autorisasjonsregister for brukere av plantevernmidler.

§ 6 Kursholdere på autorisasjonskursene

Fylkesmannen bestemmer hvem som kan være kursholdere på autorisasjonskurs, jf. plantevernmiddelforskriften § 9, og fører lister over disse.

Kursholderne på den teoretiske delen av kursene bør ha relevant kompetanse på universitets- eller høyskolenivå, alternativt relevant kompetanse som er opparbeidet gjennom yrkespraksis:

- Undervisning om plantevernmidler og helse bør gis av godkjent helsepersonell eller personell fra Arbeidstilsynet eller Norsk Landbruksrådgiving avdeling HMS.
- Undervisning om integrert plantevern, godkjenning og bruk av plantevernmidler og miljø bør gis av landbruksrådgivere, lærere på fagskoler, skoginstruktører, konsulenter fra landbruks- og miljøforvaltning i kommunen og hos fylkesmannen o.l.

Undervisning i den sprøytetekniske delen av kursene bør fortrinnsvis gjøres av autoriserte funksjonstestere, jf. plantevernmiddelforskriften § 15, annet ledd.

Importører eller forhandlere av plantevernmidler kan ikke være kursholdere på autorisasjonskurs.

§ 7 Autorisasjonsbevis

Kommunen vurderer om vilkårene for autorisasjonsbevis er oppfylt, jf. plantevernmiddelforskriften § 8. Dersom vilkårene ikke er oppfylt, fattes det skriftlig vedtak om avslag. Når autorisasjonsbevis innvilges, skal kommunen oppdatere Mattilsynets autorisasjonsregister for brukere av plantevernmidler. Mattilsynet sender deretter ut autorisasjonsbeviset.

Eksempler på hva som kan være yrkesmessig behov, jf. plantevernmiddelforskriften § 8, annet ledd, bokstav b) (listen er ikke uttømmende):

- eiere og ansatte i jordbruks- og skogbruksforetak og i planteskoler og gartnerier
- anleggsgartnerne og ansatte i anleggsgartnervirksomheter
- barn/ektefelle/samboer/kårfolk som er involvert i gårdsdrift
- personer som håndterer beisemidler for korn, såfrø mv.
- forhandlere og ekspeditører som selger plantevernmidler
- ansatte og studenter ved forskningsinstitusjoner og laboratorier som benytter plantevernmidler
- ansatte i landbruksrådgivningen
- undervisningspersonell ved fagskoler som underviser i plantevern

- personell med ansvar for samferdselsanlegg eller større grøntanlegg/fellesarealer som ikke er barns lekearealer
- greenkeepere på golfanlegg
- landbruksentreprenører som skal benytte plantevernmidler

§ 8 *Gebyr for autorisasjonsbevis*

Fylkesmannen og kommunen bemyndiges til å kreve inn gebyr for å dekke kostnader i forbindelse med avvikling av eksamen i deres regi samt kostnader til autorisasjonsbeviset. Gebyret er fastsatt i forskrift 13. februar 2004 nr. 406 om betaling av gebyrer for særskilte ytelser fra Mattilsynet, jf. forskriftens § 7 og vedlegg 1.

Mattilsynet fakturerer fylkesmannen to ganger årlig, med forfall 31. januar og 31. august, for kostnader til autorisasjonsbeviset (kr 65,- per stykk).

Kapittel III. Vedtak om tillatelse til spredning av plantevernmidler fra luftfartøy

§ 9 *Mottak av søknad*

Mattilsynet har utarbeidet et skjema som skal benyttes når det søkes om tillatelse til spredning av plantevernmidler fra luftfartøy. Når søknad mottas skal kommunen kontrollere at all nødvendig dokumentasjon er med. Det skal være dokumentert at vilkårene i plantevernmidelforskriftens § 17, annet ledd, bokstav a) til e) er oppfylt. Videre skal det ligge ved et kart over feltet, hvor de data som er nødvendige for å vurdere saken er tegnet inn. Dette gjelder blant annet hvilket areal som ønskes behandlet, utbredelse av skadegjørere, eiendomsgrenser, boliger, fritidsboliger, turstier, vannforekomster og drikkevannskilder. Dersom søknaden ikke er komplett kan det gis en frist på 14 dager for å rette dette.

Søknad som er mottatt etter fristen, jf. plantevernmidelforskriftens § 18, tredje ledd, kan bare innvilges i særskilte tilfeller. Det at skogeier ikke har fulgt opp prinsippene om integrert plantevern, og er for sent ute for eventuelle ikke-kjemiske tiltak, vil normalt ikke være et slikt særskilt tilfelle. Stor fare for videre spredning av svartelistet organisme til andre eiendommer kan være eksempel på et slikt særskilt tilfelle.

Søknad med vedlegg skal sendes i kopi til fylkesmannens miljøvernavdeling, kommunelegen og dersom det er relevant, til reindriftsagronom, innen 14 dager etter mottak av komplett søknad. Det skal i oversendelsen opplyses om at eventuelle uttalelser skal sendes til kommunen med kopi til søker innen 15. februar året etter, eller annen frist fastsatt av kommunen i særskilte tilfeller. Uttalelser kan omfatte forslag om vilkår for eller justeringer av oppdraget eller forslag om nekting av hele eller deler av oppdraget.

§ 10 *Vurdering av søknad*

Ved vurdering av om vilkåret i plantevernmidelforskriften § 17, annet ledd, punkt a) er oppfylt må det aller først tas stilling til om dokumentasjonen i søknaden viser at prinsippene for integrert plantevern er vurdert, jf. plantevernmidelforskriftens § 26 og vedlegg 2, og at alternative metoder til bruk av plantevernmidler ikke er hensiktsmessige.

Kommer man etter en slik vurdering frem til at bruk av plantevernmidler er mest hensiktsmessig, vurderer man hensiktsmessigheten av spredning fra luftfartøy kontra spredning fra bakken. Det skal vurderes om skadegjørerne er spredt over hele feltet eller om det er tilstrekkelig å behandle deler av feltet. Videre vurderes tilgjengeligheten av arealet og hvilken spredemetode som gir minst samlet risiko. Større arealer, arealer som er svært ulendte og arealer med mye kratt o.l., regnes som uegnede for behandling med håndholdt eller ryggbåret utstyr på grunn av risiko for operatør. Dersom arealet vurderes som egnet for spredning fra traktor, er ikke det at eier ikke disponerer slikt utstyr selv tilstrekkelig argument for å benytte helikopter.

Ved vurdering av om de øvrige vilkårene i plantevernmidelforskriftens § 17, annet ledd er oppfylt, må innsendt dokumentasjon kontrolleres opp mot vilkårene i forskriften. Oppdatert informasjon om hvilke plantevernmidler som er godkjent for helikopter, og hvilke firma som er godkjent for helikopterspredning og har det best tilgjengelige utstyr i forhold til avdrift, vil fremgå av Mattilsynets internettsider.

§ 11 Vedtak

Kommunen skal fatte vedtak innen 15. mars året etter at søknaden ble mottatt. Kopi av vedtaket skal sendes fylkesmannens miljøvernavdeling og Mattilsynet.

I saker hvor det gis tillatelse til spredning fra luftfartøy skal vedtaket gjengi kravene i plantevernmidelforskriften § 17, § 20 første ledd, tredje punktum og § 23 bokstav a) og b). I tillegg skal følgende vilkår gjengis i vedtaket, unntatt de som ikke passer i den enkelte sak:

- a) Spredefeltets ytterkanter skal merkes slik at de er lett synlige for den som utfører arbeidet.
- b) Oppdraget skal ikke utføres når vindstyrken er over 5 meter pr. sekund målt 2 meter over bakken i åpent lende.
- c) Ved spredning av plantevernmidler i ungskogfelt skal det vises viltbiologiske og landskapsmessige hensyn spesielt mot myr, vassdrag og større ferdselsårer.
- d) Spredningen på feltet skal utføres slik at noe av lauvvegetasjonen blir stående igjen.
- e) Landingsplass for luftfartøy skal så vidt mulig legges slik i forhold til feltet at overflyging av bebyggelse, dyrket mark, drikkevannskilder og innsjøer unngås.
- f) Arbeidstrykket ved dysene på spredebommen på helikopteret skal ikke være over 2.5 bar under spredning, og spredeutstyret må for øvrig fungere slik det skal.
- g) De som skal utføre spredningen plikter å utføre internkontroll.
- h) Før behandling skal man fly over feltet for å kontrollere at markeringen av feltets yttergrenser er lett synlig fra luftfartøyet.
- i) Den som utfører oppdraget skal føre sprøytejournal for oppdraget med følgende informasjon: oppdragsgiverens navn og adresse, dato for utført spredning, arealstørrelse, plantevernmiddelets handelsnavn, anvendt totalmengde av handelspreparatet, lufttemperatur, vindretning og vindhastighet under spredningen. Journalen skal oppbevares i 10 år.

Kommunen kan i tillegg sette egne, faglig berettigete vilkår. Dessuten skal vedtaket fastsette en frist for gjennomføring av oppdraget, før det eventuelt må søkes på nytt.

Kapittel IV. Vedtak om tillatelse til spredning av plantevernmidler i kantsoner og på åkerholmer

§ 12 Spredning av plantevernmidler i kantsoner og på åkerholmer

Når det søkes om spredning av plantevernmidler i kantsoner og på åkerholmer, annet enn direkte stubbebehandling, jf. plantevernmiddelforskriften § 19, annet ledd, skal søknaden inneholde dokumentasjon på at prinsippene om integrert plantevern er vurdert og at tiltaket er ledd i skjøtselen av kulturlandskapet. Dersom søknaden gjelder kantsoner mot vannforekomster skal det også vises at kravene i § 20 om plikt til å redusere risiko for vannforurensning er oppfylt. Søknader om dispensasjon fra kravene i § 20 eller plantevernmiddlets etikett avgjøres ikke av kommunen, men skal sendes Mattilsynet.

Dersom søknaden ikke er komplett kan det gis en frist på 14 dager for å rette dette.

Kapittel V. Vedtak om tillatelse til spredning av plantevernmidler på sprøytefelt i utmark som er 15 dekar eller større

§ 13 *Mottak av søknad*

Mattilsynet har utarbeidet et skjema som skal benyttes når det søkes om tillatelse til spredning av plantevernmidler i utmark som er 15 dekar eller større, jf. plantevernmiddelforskriften § 22, annet ledd. Når søknad mottas skal kommunen kontrollere at all nødvendig dokumentasjon er med. Det skal følge med et kart over feltet, hvor de data som er nødvendige for å vurdere saken er tegnet inn. Dette gjelder blant annet hvilket areal som ønskes behandlet, utbredelse av skadegjørere, eiendomsgrenser, boliger, fritidsboliger, turstier, vannforekomster og drikkevannskilder. Dersom søknaden ikke er komplett kan det gis en frist på 14 dager for å rette dette.

§ 14 *Vurdering av søknad*

Når kommunen skal vurdere om det skal gis tillatelse til spredning av plantevernmidler i utmark på sprøytefelt som er 15 dekar eller større, jf. plantevernmiddelforskriften § 22, annet ledd, må det aller først tas stilling til om dokumentasjonen i søknaden viser at prinsippene for integrert plantevern er vurdert, jf. plantevernmiddelforskriftens § 26 og vedlegg 2, og at alternative metoder til bruk av plantevernmidler ikke er hensiktsmessige.

Dersom bruk av plantevernmidler regnes som mest hensiktsmessig, må det vurderes om skadegjørerne er spredt over hele feltet eller om det er tilstrekkelig å behandle deler av det. Det skal kontrolleres at det er minst 50 meter fra ytterkant av et sprededrag til bolig og fritidsbolig.

§ 15 *Vedtak*

Kommunen skal fatte vedtak innen 15. mars året etter at søknaden ble mottatt. Kopi av vedtaket skal sendes fylkesmannens miljøvernavdeling og Mattilsynet.

I saker hvor det gis tillatelse til spredning i utmark på sprøytefelt som er 15 dekar eller større, skal vedtaket gjengi kravene i plantevernmiddelforskriften §§ 22, første ledd og 23. Kommunen kan også sette andre faglig berettigete vilkår for tillatelsen. Dessuten skal vedtaket fastsette en frist for gjennomføring av oppdraget, før det eventuelt må søkes på nytt.

Kapittel VI. Mottak av melding om spredning av plantevernmiddel på sprøytefelt i utmark som er mindre enn 15 dekar.

§ 16 *Behandling av melding*

Kommunen mottar meldingen og vurderer om innholdet er i henhold til plantevernmiddelforskriften, jf. § 22, tredje ledd. Dersom kommunen anser at spredning av plantevernmidler er i strid med forskriftens bestemmelser, oversendes meldingen til Mattilsynet med begrunnelse.

Kapittel VII. Ikrafttredelse. Opphevelse av andre bestemmelser

§ 17 *Ikrafttredelse*

Denne instruks trer i kraft 1. juni 2015. Samtidig oppheves instruks 5. oktober 2005 nr. 1114 for fylkesmann og kommune ved utstedelse av autorisasjon for håndtering og bruk av plantevernmidler.

Vedlegg – opplæringsemner autorisasjonskurs jf. § 5

1. All relevant lovgivning vedrørende plantevernmidler og deres bruk.
2. Forekomsten av og risikoen ved ulovlige (falske) plantevernmidler og metoder for å identifisere slike produkter.
3. Farer og risiko forbundet med plantevernmidler, og hvordan de kan identifiseres og kontrolleres, særlig:
 - a) risiko for mennesker (operatører, beboere, tilstedeværende, personer som entrer behandlede områder, og personer som håndterer eller inntar behandlede produkter) og hvordan faktorer som røyking forverrer slik risiko,
 - b) symptomer på forgiftning fra plantevernmidler, og førstehjelpstiltak,
 - c) risiko for planter utenfor målgruppen, nytteinsekter, ville dyr og planter, biologisk mangfold og miljøet generelt.
4. Basiskunnskap om strategier og teknikker for integrert plantevern, prinsipper for økologisk landbruk, biologiske metoder for bekjempelse av skadegjørere, informasjon og generelle prinsipper og avlings- eller sektorspesifikke retningslinjer for integrert plantevern.
5. Innføring i sammenlignende vurdering på brukerplan for å hjelpe yrkesbrukere med å velge de plantevernmidler som har færrest bivirkninger på menneskers helse, organismer utenfor målgruppen og miljøet blant alle godkjente produkter for en gitt skadegjører i en gitt situasjon.
6. Tiltak for å redusere risikoene for mennesker, organismer utenfor målgruppen og miljøet til et minimum: sikre arbeidsmetoder for lagring, håndtering og blanding av plantevernmidler, og disponering av tom emballasje, andre forurensede materialer og overskudd av plantevernmidler (herunder tankblandinger), enten i konsentrert eller fortynnet form, den anbefalte måten å kontrollere eksponering av operatører på (personlig verneutstyr).

7. Risikobaserte metoder som tar hensyn til lokale variabler for vannekstraksjon, som klima, jord- og avlingstyper, og helning.
8. Framgangsmåter for å klargjøre utstyr for spredning av plantevernmidler, herunder kalibrering, og for anvendelse av utstyret med minst mulig risiko for brukeren, andre mennesker, dyr- og plantearter utenfor målgruppen, biologisk mangfold og miljøet, herunder vannressurser.
9. Bruk og vedlikehold av utstyr for spredning av plantevernmidler, og særskilte sprøyteteknikker (for eksempel lavdosert sprøyting og dyser med lav avdrift), samt målene for den tekniske kontroll av spredere i bruk og metoder for å bedre kvaliteten på sprøytingen. Særlige risikoer knyttet til bruken av håndholdt utstyr for spredning av plantevernmidler eller ryggspøyter, og relevante risikostyringstiltak.
10. Nødtiltak for å verne menneskers helse og miljøet, herunder vannressurser, ved utilsiktet utslipp og forurensning og ekstreme værhendelser som kan medføre risiko for utlekking av plantevernmidler.
11. Særlige hensyn i verneområder opprettet i henhold til artikkel 6 og 7 i direktiv 2000/60/EF.
12. Helsekontroll og ordninger for rapportering av hendelser eller mistanke om hendelser.
13. Registrering av all bruk av plantevernmidler i henhold til gjeldende lovgivning.